

Spominjam se ...

Prazniki – spomin in navdih

SLOVENSKI ETNOGRAFSKI MUZEJ

Maj 2013

Spominjam se ...

Ob razstavi podiplomskih študentov oblikovanja tekstilij in oblačil na Oddelku za tekstilstvo, Naravoslovnotehniške fakultete, Univerze v Ljubljani v sodelovanju s Slovenskim etnografskim muzejem v Ljubljani, maj 2013

Ideja o skupnem razstavnem projektu med podiplomskimi študenti oblikovanja tekstilij in oblačil Naravoslovnotehniške fakultete v Ljubljani (pod mentorskim vodstvom prof. Marije Jenko) in Slovenskim etnografskim muzejem izhaja iz naslednjega: v letu 2013 Slovenski etnografski muzej praznuje svoj visoki jubilej in ga obeležuje skozi tematiko praznikov in praznovanj. Za študente naj bi sodelovanje z muzejem nudilo nekoliko drugačno pot raziskovanja dediščine in njene (možne) sodobne rabe, za muzej pa dragoceno priložnost vključevanja v izobraževalni proces.

V ustvarjalni proces študentskega dela so bila kot izhodišče vključena sporočila muzejske stalne razstave *Jaz, mi in drugi: podobe mojega sveta*, ki govori o posamezniku in njegovem umeščanju v svet. Ena od oblik umeščanja je tudi **odnos do preteklosti**. Vedenje o preteklosti je vedno selektivno in v veliki meri subjektivno. Prav takšen je tudi spomin, osebni in skupni. Pa tudi dediščina. Materialna forma dediščine zato ne more biti nevprašljiva danost; razmišljati velja o tem, kako na-

staja in kako pogojeni in relativni so njeni pomeni. Temeljni razmisleki o dediščini lahko izjemno spodbudijo procese izobraževanja in oblikovalske ustvarjalnosti kot sodobne interpretacije dediščine.

Ob omenjeni stalni razstavi SEM poteka obrazstavni program z naslovom *Moje življenje, moj svet*, kjer obiskovalci na podlagi osebnih spominov in predmetov oblikujejo razstavo o izbranih vidikih svojega življenja. To je bil tudi okvir študentske razstave z naslovom *Spominjam se ...*, v njej pa sedem raznolikih intimnih zgodb o praznikih, zaznamovanih z radostmi, nostalgijo, čarobnostjo, ali pa z bolečino, strahom in grozo. Skozi muzejske pogovore in razmišljanja so večpomenski praznični razpoznavni tudi v svojih življenjskih zgodbah, svojem družinskem in lokalnem okolju. In jih izrabili kot navdih za svoje ustvarjalno delo, svoje poslanstvo v svetu. Zato naj njihova, s spomini in domišljijo obogatena ustvarjalnost ne sproži le poenostavljenih sodb o lepem, barvitem, uporabnem, modnem ali tradicionalnem ... Naj v obiskovalcih spodbudijo nove refleksivne in kreativne izraze!

Janja Žagar

Slovenski etnografski muzej

Spominjam se, spominjamo se ...

V Slovenskem etnografskem muzeju smo zavezani raziskovanju etnološke dediščine in predstavitvi naših spoznanj o njej. Čeprav se zdi in nam je mnogokrat sporočeno, da naj bi se ozirali le v preteklost, temu ni tako. Namreč, povezovanje preteklega s sedanjim imamo za naše poslanstvo. Kajti, kako naj razumemo naš vsakdanjik ne da bi poznali izkušnje, znanje in dosežke človeka ter njegovih skupnosti v preteklosti. Preteklost nas navdihuje v sedanjosti.

Res je, da preteklosti ne moremo dojeti in razumeti v celoti, temveč jo spoznavamo presejano skozi spomine in skozi tisto, kar je subjektivno zapisano, upodobljeno ali dokumentirano kako drugače. Objektivno pač ne obstaja.

Zgoraj zapisano ne velja le za posameznika in skupnosti, temveč tudi za družbene ustanove. Letos v Slovenskem etnografskem muzeju, ko obhajamo devetdesetletnico, motrimo tako svoje kakor tudi dosežke naših predhodnikov, hkrati pa v strokovnem smislu preiščujemo o etnoloških vidikih praznikov in praznovanj, o tem, kako so in še zaznamujejo posameznikov in družbeni vsakdanjik.

Gre za tematiko, ki je lahko velik izziv tudi za snovanja v okviru študijskih procesov, kakor so se tega lotili podiplomski študentje oblikovanja tekstilij in oblačil Naravoslovno tehniške fakultete v Ljubljani. Veselim se njihove refleksije skozi medij, ki se mu posvečajo v okviru študija, in v veselje mi je, da se sodelovanje med muzejem in fakulteto ustvarjalno nadaljuje ...

3

Dr. Bojana Rogelj Škafar
direktorica SEM

Andreja
Kragelnik

Nina
Tomažin

Karmen
Sedeljšek

Tjaša
Žgalin

Nika
Torkar

Peter
Movrin

O razstavi »Spominjam se ...«

Življenje, ki iz roda v rod išče svojo pot, spomini oplemenitijo, ko se zavemo, da je mogoče v sebi zadržati otroškost in neposrednost, mu dajo navdih za vedno nova presenečenja. Učijo nas, naj gledamo na stvari celostno, prvobitno, samosvoje in smelo. Z iskrenim spoštovanjem in zaupanjem nas prevevajo in bodrijo. Vsak trenutek odseva v sebi tudi svoj spomin, ki ga pojasnjuje in vrednoti. Osvetli ga z večih zornih kotov in prikaže na različne načine.

V tem smislu smo se povezali s Slovenskim etnografskim muzejem, ki letos praznuje devetdeseto obletnico, da bi z oblikovalskimi izrazili podoživeli nekatere obrede in praznike, neobhodne za nas osebno ter značilne in vitalne za bližnjo in širšo domovino. Čeprav živimo po današnjih navadah, nas tradicionalni običaji še vedno spremljajo. Radi jih imamo, čutimo njihovo dobronamernost, zavetje in igrivost, ki popestri naš vsakdan. Imajo pa tudi globlji pomen, saj so od nekdaj povezani z življenjskim ciklusom. Zaznamujejo ga, pustijo sledi, spomine.

Z umetniško umestitvijo v muzejski prostor k bogati kulturni dediščini prilagamo svoja doživetja, drug, sodoben pogled na stara praznovanja. Misterij njihovih obredij se nas je dotaknil in nas spremenil. Karmen Sedeljšak je pripravila omizje za rojstni dan vseh rojstnih dni. Nika Torkar je posnela družinsko srečanje pri stari mami, ki s klekljanjem pred vsemi na mlajši rod prenaša starodavno obrt. Andreja Kragelnik je uprizorila kresno noč s skrivnostno skupino barvitih tančic. Tjaša Žgalin je v spomin na gregorjevo za počitek in otroško igro oblikovala oblaznjeno gnezdo s stiliziranimi ptički. S svojimi izrazitimi in nenavadnimi risbami je Sanija Reja obudila miklavževanje pri njih doma. Nino Tomažin je prevzel pust. Predstavila bo maskoto, ki je s hrbtne strani še vsa zimska, z licne strani pa se nam že nasmiha njena pomladna nprav. Peter Movrin pa je za sklep nadvse izvirno, umetniško in pretresljivo interpretiral kolone. V šopek svoje predstavitve je zbral mnoge nenavadne vtise iz otroštva.

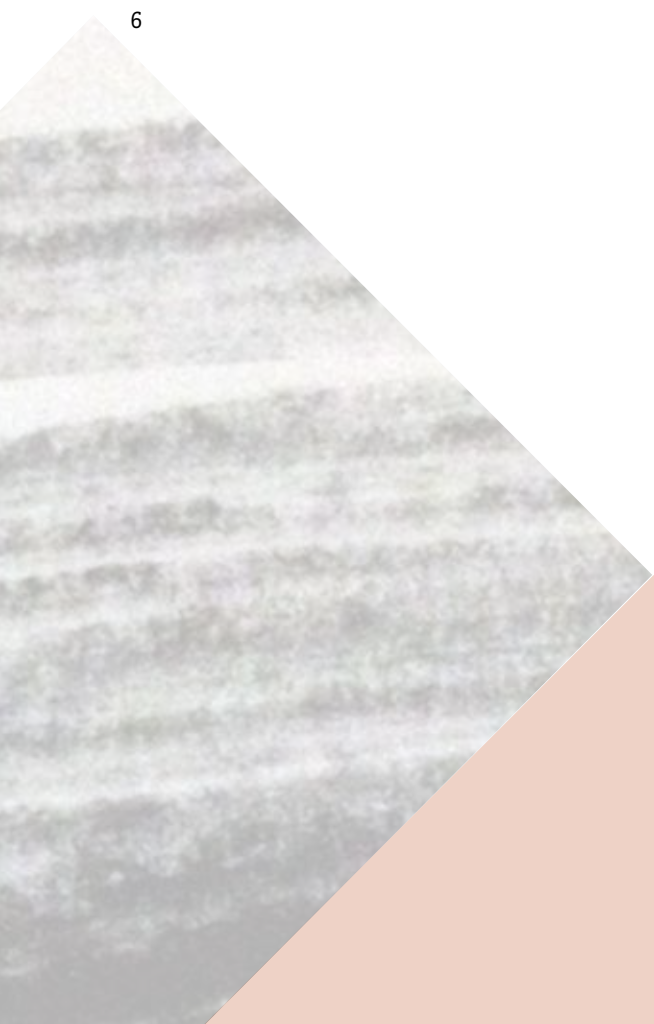
Prof. Marija Jenko,
Oddelek za tekstilstvo
Naravoslovnotehniška fakulteta

Sanija
Reja

6

Nika Torkar

PREBUJENA ČIPKA

Spominjam se prazničnega vzdušja, ki je te obiske spremljalo, saj smo živeli daleč stran od stare mame na drugem koncu Slovenije, zaradi česar se nismo ravno pogosto odpravili k njej na obisk. Zato so se nam zdeli tisti dnevi še posebej slovesni. Spominjam se zbiranja različnih generacij za eno mizo ter glasnega klepeta moje mame in njenih sester, ki so mislile, da stara mama sliši le, če kričijo na ves glas.

Spominjam se igre z brati, sestričnimi in bratranci, ki je najbrž še preglasila živahen klepet odraslih.

Spominjam se pristnih vezi med ljudmi in dobre volje.

Spominjam pa se tudi čipke.

Tehnike kleknanja je moja stara mama osvojila že kot majhna. Na Gorenjskem so se včasih vse deklice učile kleknanja, a medtem, ko si je ustvarila družino in je bilo potrebno hoditi v službo, za kleknanje preprosto ni bilo časa. Tako so bula in kleklji dolga leta počivali v omari. Ko se je upokojila, pa je čipka pod njenimi rokami ponovno zaživela. Moji mami se je zdelo vse, kar je stara mama naklekljala, izjemno lepo in dragoceno. Vsak njen dar še zdaj pazljivo hrani.

Spominjam se zavese.

Najbolj od vsega si je moja mama želela imeti zaveso z všitimi čipkami. Po dolgih

letih čakanja se ji je želja uresničila. Našo jedilnico še zdaj krasi rahlo nagubana bela tančica, okrašena z čipkastimi umešninami naše stare mame.

Spomini živijo v nas samih, toda z dejanskimi predmeti jih lažje obujamo in približamo tudi drugim. Zavesa je namreč kot velika slika s svojo zgodbo. Govori nam o ljudeh, vezeh med njimi, veselju do kleknanja in občudovanju čipk. Zgodbo pa pripovedujejo tudi fotografije, ki ujamejo trenutke kleknanja, izraze in čustva. Poustvarjajo vzdušje iz moje mladosti pri stari mami.

Zdaj, ko smo otroštvo že prerasli in odšli v širni svet, se še vedno nadvse razveselimo, ko se spet srečamo v velikem številu pri stari mami. To je res praznik. Zaradi tega projekta sem zopet vse povabila k stari mami. Seveda se razjezila, ker smo zamujali. Potem se je nekoliko upirala, da nima dovolj dobre frizure za fotografiranje, ampak, ko je v roke prijela svoje stare kleklje, ni več mislila na to, pozabila je na polno stanovanje ljudi, celo, da ne vidi več dovolj dobro za kleknanje, je ni več motilo ... njeni prsti so se spomnili ... po večih letih je izpod njenih rok spet začela nastajati čipka. Vsi njeni otroci so bili spet pri njej - še več kot to - tudi vnuki in pravnuki, na katere je tako ponosna. Medtem so, ve se, mama in tete na ves glas klepetale in pile kavo, sestrične so zavijale z očmi, jaz pa sem te izjemne trenutke spremenila v posnetke ... v nove spomine.

Nina Tomažin PUST

Pust je bil vedno eden mojih najljubših praznovanj, saj sem se za en dan lahko spremenila v karkoli. Kot otrok sem se z lahkoto vživela v najrazličnejše vloge živih in neživih likov, v njihove značaje in značilnosti, a z leti sem se vse manjkrat našemila, dokler nisem tega obreda povsem opustila. V ospredje mojega zanimanja pa je stopilo praznovanje pomladi, ki ga pust v sebi skriva in naznanja.

Ugotovila sem, da je pustovanje veliko več kot le šemljenje in preganjanje zime. Izhaja iz starodavnega praznovanja novega leta, ki se od nekdaj začne s pomladjo. Z maskami spremenimo svojo identiteto in vstopimo v obred poslavljanja od zime, mrzlega in turobnega obdobja demonov. Podobe mask so bile prvotno vezane na človekove magične predstave o nezavednem. Maska naj bi osebi, ki jo nosi, omogočila, da se osvobodi vseh svojih temnih sil in se začne brez ovir izražati.

Z maskiranjem se poslovimo od starega in pozdravimo novo. Zaščiteni z namišljeno podobo se poslovimo od svojih temačnih globin in si dovolimo izraziti svoje veselje ob ponovnem razcvetu sončnega obdobja. S pomladjo se začne nova rast. Tako kot narava se razcvetimo tudi mi.

Predstavljam si praznovanje, ki v pozdrav pomladi združi pustno rajanje in maskiranje z obredom poslavljanja od zime. Želim prikazati, kako z ritualom preoblačenja pustimo za seboj hladne dni in se s plesom poveselimo cvetočega obdobja, ki je pred nami.

Maske predstavljajo zimo in pomlad hkrati, v obliki demonskih, mističnih in napol božanskih živalskih bitij. Ena predstavlja zimo, druga pa pomlad, a vendar so si med seboj zelo podobna, saj se ob menjavi letnih časov spreminjajo v druga. Demoni spomladi postanejo božanska bitja, pozimi pa se spet vrnejo v svoje strašljive demonske duše.

Tjaša
Žgalin

GREGORJEVO – PRAZNIK LJUBEZNI

Na gregorjevo, 12. marca, na prvi spomladanski dan po starem koledarju se po ljudskem izročilu ptički ženijo. Star običaj je nagovarjal dekleta, naj se na gregorjevo ozirajo v nebo. Prva ptica, ki bi jo dekle uzrlo, bi naznanila, kakšen bo njen mož. Slovenci na predvečer praznika v reko spuščamo razsvetljene hišice in barčice – »gregorčke«, ker po starih šegah na ta večer sveti Gregor »luč v vodo vrže«. S tem naznani pomlad - čas, ko ljudje pri svojem delu ne potrebujejo več dodatne osvetljave. Gregorjevo, praznik ljubezni ne nasprotuje bolj poznanemu Valentinovemu. Pravijo, da valentinovo podeli zaljubljenost, gregorjevo pa pravo ljubezen.

Ljubezen je za marsikoga najpomembnejša življenjska vrednota. Če nisi ljubljen ali ne ljubiš, si prazen. Zato bi praznik ljubezni lahko poimenovali tudi nov začetek, obletnico, ko je ljubezen vstopila v naše življenje. Tudi v mojem življenju je veliko ljubezni. Ko sem se rodila, sem prinesla novo ljubezen mojim staršem. Sprejemala sem njihovo naklonjenost in jo delila naprej. Pomembni dogodki so se mi še posebej

vtisnili v spomin. Zame so bili prazniki ljubezni. Ob spoznanju, kaj ljubezen sploh je, sem občutila, kakšen vpliv ima na moje življenje. Gregorjevega v naši družini nikoli nismo posebej praznovali, a babica me je vsako leto znova vabila: »Poglej skozi okno, ptički se ženijo!« Spomnim se tistega posebnega občutka toplote, ljubezni in domačnosti. Skupaj sva zrla skozi okno v sončen dan, ki je naznanjal pomlad. Ko se je babica nekega dne, tik pred gregorjevimi, za vedno poslovila od nas, sem se čez tri dni sama ozirala za ptički ...

Na razstavi nas nanje spominja gnezdo iz treh večjih blazin v obliki zaobljenih rogljičev, ki v svoj krog objamejo zaljubljen par ali celo družino. V gnezdu nekdo prebira romane ali se igrajo otroci. Blazine so potiskane z velikimi obrazi ptic, ki se dotikajo s kljunčki. Predstavljajo vse ob enem: mlade zaljubljenice, ljubezen v družini, med prijatelji in zrelo ljubezen, ki so jo utrdile preizkušnje. Topel občutek, da je ljubezen povsod okrog nas, nas prevzame in nas v naročju mehkih blazin mimogrede zaziblje v sladek spanec.

Andreja Kragelnik

KRESNA NOČ

Z nastopom poletja se začnejo dnevi krajšati in noči daljšati, kar je imelo v tradicionalnih družbah močan pomen, še posebej v tistih severnih, kjer sonca in toplote ni na pretek. Zaradi tega je bilo praznovanje kresne noči zelo pomembno, saj so želeli z njim pomagati ohranjati sončno toploto. S prižiganjem kresov na hribih, čim bližje nebu, so želeli soncu priskrbeti dovolj svetlobe in toplote, da bi lahko še naprej svetilo. Vsaka mitologija ima svojo različico, prav tako pa se med kulturami razlikuje tudi točen dan praznovanja, ki je nekje med 20. in 24. junijem, čeprav danes štejejo za začetek poletja oziroma poletni solsticij 21. junij.

Sonce na nebu za nekaj dni obstane

Beseda solsticij sicer izhaja rimske sol (sonce) in sistere (stati na mestu), saj je to točka, ko je videti, da Sonce zaradi spremembe gibanja na svoji najbolj severni (oziroma južni) točki navidezne poti okoli Zemlje obstane. Ker to traja različno število dni, se razlikujejo tudi praznovanja. Kresna noč je v vsem indoevropskem prostoru najbolj magično obdobje v vsem letu. Takrat svoje moči preizkušajo škrti, vile in druga nadnaravna bitja; praznik pa je nabit z magijo in čarovništvom. Ljudje so verjeli, da življenje izhaja iz Sonca, da Sonce vpliva na življenje, zato so hoteli s čarnimi sredstvi Soncu ohraniti moč in mu jo celo pomnožiti.

Nekoč Kresnik, v krščanstvu Janez Krstnik

Kot rečeno, traja praznovanje še iz poganskih časov, krščanstvo pa ga je prikrojilo svojim potrebam, kar velja tudi za zimski solsticij, oziroma božič. Na kresno noč polovico leta pred rojstvom Jezusa, naj bi se namreč rodil Janez Krstnik. V slovenski tradiciji je poznan Kresnik, sin ognjenega boga, ki je podedoval svetlobo, toploto in ogenj. Po nekaterih pripovedih je mitski

knez Slovencev. Velja za boga gromovnika, ki naj bi ustrezal slovanskemu bogu groma Perunu. Pri nas poznamo tudi kresnice, ki se udeležijo kresovanja pred 24. Junijem. Lahko bi bile prvotne Kresnikove svečenice.

S praprotjo se lahko pogovarjamo z živalmi

Najbolj je poznana legenda, povezana z najdaljšo nočjo v letu, ki pravi, da se to noč lahko pogovarjamo z živalmi, če si damo v žep praprotno seme. Po nekaterih različicah postanemo celo nevidni.

Pri nas doma imamo nenavadno turistično dejavnost. Pred desetimi leti smo odprli Deželo škratov. Ker imamo kmetijo in tako tudi prostor v naravi, smo v delu gozda ustvarili »škratov gozd«, v katerega smo postavili različne bajeslovne like: žitne in gozdne škrate, perkmandeljca, vile, divjo jago. Kasneje smo dodali še povodnega moža, škopnika in ajdovsko deklico. Škratov gozd je odprt za najavljene skupine, ki jih vsako jesen želimo privabiti si Prireditvijo v Deželi škratov. Pomagajo nam prijatelji in sosedje, cela naša lokalna skupnost se je z delom v deželi škratov močnejše povezala.

Dogajanje in druženje v deželi škratov smo želeli prirediti tudi spomladi. Želeli smo obuditi starodavni praznik kresne noči, ki se nam je vedno zdel magičen, noč, zavita v skrivnost in pričakovanje. Na prizorišču smo pomladi začeli pripravljati kratek kulturni program, za prijatelje, sosede, pa tudi druge, ki so se po kakšnem slučaju znašli na hribu. Prijatelji, metalci ognja, ob pridihu etno glasbe prižgejo kres, sestavljen iz podrtih hišic, ki so ostale od jesenske prireditve. Na voljo je pijača in skromna jedača. Kresna noč oživi v mirnem duhu in druženju prijateljev, sosedov, znancev.

Karmen Sedeljšak

PRAZNIK VRTNIC

S sestro imava rojstni dan v istem tednu junija, zato sva ga vedno praznovali skupaj. Topel poletni dan, nebo brez oblaka, jagode na beli torti ... Povabljeni sorodniki in prijatelji, bolj ali manj posrečena darila in cvetoče vrtnice ob vrtni uti. Ravno tja so ponavadi posedli mlajši del sorodstva oziroma, kot so nam pravili odrasli, »tamlade«.

S sestro - malima obsedenkama s pravljicami - sva ob postavitvi vrtnice uti želeli, da se ob njej zasadi bel in rdeč grm vrtnic - podobno kot je bilo v Grimmovi Snežici in Rožici ali kot sta imela vsak svoj grm Kaj in Gerda v Andersenovi Snežni kraljici. Na koncu smo glede na primernost prostora ob uti zasadili beli grm, rdeči pa je dobil svoje mesto pred hišo. A ko so se pojavili prvi popki na belem grmu, se je izkazalo, da cvetovi pravzaprav ne bodo povsem beli, ampak nežno rožnati. Ko so se razcveteli, so me s kančkom življenjske barve in temperamenta povsem očarali. Takoj sem jih vzela za svoje, sestri, ki je prej hotela imeti ta beli grm, pa prepustila rdečega. Oba sta dobro uspevala in ravno v juniju, rožniku najlepše cvetela ... kot da bi praznovala z nama.

Nenavadno je, da se z rojstnodnevnih praznovanj ne spomin večine daril, le kakšno res izvirno je ostalo na policah moje sobe, kaj šele jedilnika in pogrnikov, spominjam pa se vseh najinih gostov, raznovrstnih prigradov, otroških neumnosti in vragolij s prijateljicami iz otroštva. Seveda se do potankosti spominim tudi vseh naših načrtov za »veličastno« prihodnost, ki smo jih kovali v zvezde. V naših mislih se je vse zdelo brez napak, preprosto, tako otroško jasno. Čas je mineval, vrtnice so rasle v nebo, naša življenja pa so šla po svoje. Le z nekaterimi prijateljicami smo ohranile skupne poti, a spomini na lepoto brezskrbnega otroštva in vse, ki so bili del njega, so ostali nepozabni.

A moje vrtnice, ki vsakega rožnika ponovno zacvetijo, me spominjajo, da narava vsako leto po zimskem počitku vedno znova oživi. Takrat se zavem, da je že naše življenje samo po sebi več kot dovolj za praznovanje. Praznik so ljudje, ki me imajo radi in spomini nanje.

Sanija
Reja

MIKLAVŽEVANJE

Vsakdo ima svoj najljubši praznik. Mene praznik svetega Miklavža spominja na same lepe trenutke. Naznanja začetek posebnega obdobja, ko se shladi in se začne leto poslavljanje. V pričakovanju nečesa novega in svežega se zbere vsa družina, otroci se veselijo drobnih presenečenj, Miklavževih daril, ki obujajo nesebično dobroto srednjeveškega škofa.

Na Goriškem, od koder prihajam, zime niso hude. Od nekaj mi je bil všeč zimski čas. Prvi sneg me vedno znova preseneti. Kot nekaj izredno redkega naredi prednovoletne tedne čarobne in posebne.

Miklavževanje se je takrat, ko smo bili še otroci, pričelo že kar nekaj časa pred samim praznikom, 6. decembra. Pisali smo Miklavžu in mu poročali, da smo bili pridni. Bali smo se šibe, kazni za nagajivost

ali še huje, da bi nas parklji vzeli s seboj. Ko je Miklavžev večer naposled le prišel, je bilo v zraku veliko navdušenje in pričakovanje, a hkrati nas je bilo tudi strah, saj smo vedeli, da z Miklavžem vedno pridejo tudi grozni parklji. Še preden je sprevod prišel v vas, smo že v daljavi slišali žvenket verig. Poskrili smo v najbolj temne koticke. Sledilo je prijetno olajšanje in veselje, saj nas niso vzeli s seboj, ampak so nam prinesli darila. Zavita so bila v pisane papirje in polna vsemogočih sladkarij, »mandolatov«, mandarin in nogavic za hladne zimske dni.

Bil je to lep večer, starši so imeli čas samo za otroke. Vzdušje je vedno bilo nepozabno, zelo veselo, pozitivno in nasmejjano ...

Peter Movrin

KOL(M)INE

Bil sem samo majhen fant, ki si je vsak dan menjal obvezo proti škiljenju. Sin me-sarja in šivilje. Tiste zime so bile mučne. Ko se še dobro nisem zavedal sveta okoli sebe, sem vedel le nekaj: ko Mestni vrh pobeli sneg, bo kmalu špricala kri. Vsako leto, ko je nastopil moj najljubši letni čas, zima, je prišel trenutek, ko smo se znebili ene svinje. Koline so bile praznik, praznik na babičini domačiji. Ritualni, ki so ga spremljali, so počrnilo njene bele prtičke, ki jih je vezla. Bel lan je postal črn, v mojih očeh. Čisto natančno: v mojem levem očesu, desno mi je večkrat delalo težave. Vsi so se veselili, bili so navdušeni, ko so poslušali cviljenje prašiča in zadovoljni, ker je bila polna še zadnja kanta, da so dobili toliko krvi, kot jo je bilo potrebno

za krvavice. In nekaj za vzorec na težkih plastičnih predpasnikih in gumijastih škornjih. Dobro se spomnim, kako sem se ob vsem tem tresel, zdelo se mi je, da so vsi znoreli. Zavedal sem se samo toliko, kot mi je dopuščalo desno oko, ki je komaj kaj videlo skozi zarošena očala. Ves ta ritual, ki je bil uvertura klanja. A do obreda so imeli veliko spoštovanje, če se danes ozrem nazaj in si odkrijem oči. Vse skupaj je bilo pri njih tisto, kot pri meni to, da sem si prevezoval oči.

Prišli so drugi časi. Tisto obdobje je minilo, prišlo pa je novo. Še bolj neokusno, kot tisto prej. »Svinja,« ji je rekel in zaloputnil z vrati. Imel jo je neskončno rad.

Študenti

Nika Torkar, Peter Movrin, Karmen Sedeljšak, Sanija Reja, Tjaša Žgalin, Andreja Kragelnik, Nina Tomažin

Mentorice

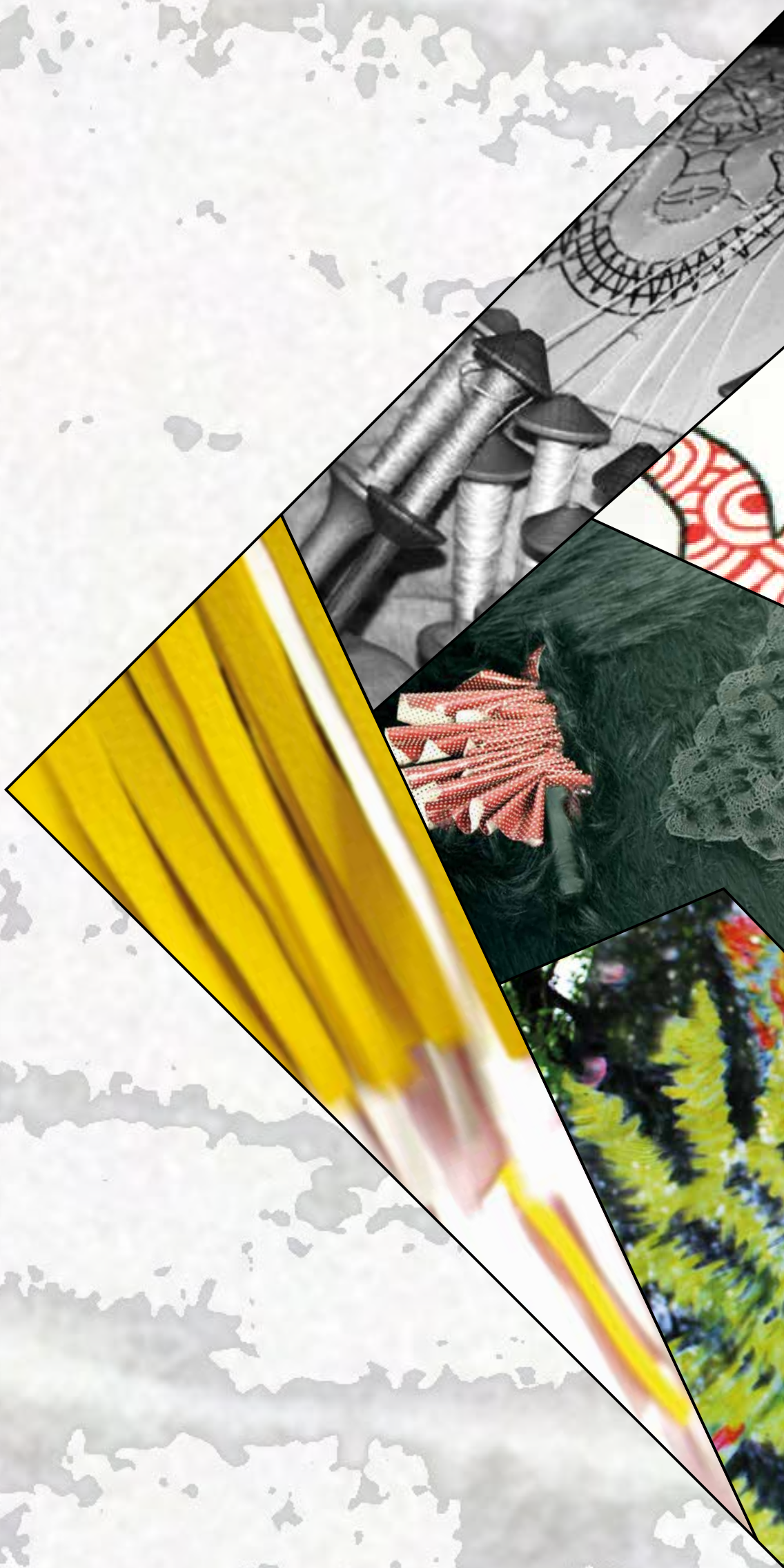
prof. Marija Jenko (Oddelek za tekstilstvo, Naravoslovnotehniška fakulteta, Univerza v Ljubljani), **Janja Žagar** in **Sonja Kogej Rus** (Slovenski etnografski muzej)

Oblikovanje in prelom

Helena Božič, mentor: **doc. Domen Fras**

Univerza v Ljubljani
Naravoslovnotehniška fakulteta
Oddelek za tekstilstvo

